

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

*Κι έγινε σεισμός μεγάλος και ο ήλιος μαύρισε και το φεγγάρι έγινε σαν αίμα
και οι ουρανοί σκιστήκαν. Τέσσερεις σκοτεινοί καβαλήρηδες,
πάνω σε αφηνιασμένα άθλογα, ξεχύθηκαν προς τη γη.
Ο πρώτος καβαλήρης κρατούσε πύρινα spreads, ο δεύτερος καβαλήρης ένα
καλή ακονισμένο δημόσιο χρέος, ο τρίτος κράδαινε κήλομπ και σκορπούσε
γύρω του δακρυγόνα, ενώ ο τέταρτος είχε τη φάτσα του υπουργού
οικονομικών και καταβρόχθιζε μισθούς και επιδόματα...
Σάληπισαν οι τρομπέτες της Οικονομίας, της καρδιάς αυτού του άκαρδου
κόσμου, και ήχησαν τα τύμπανα του πολέμου. Συμφορά! Συμφορά! Συμφορά
στους άπιστους και απείθαρχους προλητάριους!
Και εγένετο Μνημόνιο!
Αββάς ντε Περινιόν, Τα απόκρυφα εδάφια της Αποκάλυψης*

Το προλογικό σημείωμα του προηγούμενου τεύχους, που ήταν αφιερωμένο στην εξέγερση του Δεκέμβρη, τελείωνε με την πρόθεσή μας να συνεχίσουμε την ανάλυση της εξέγερσης μέσα στο ιδιαίτερο, κοινωνικό και παγκόσμιο πλαίσιο της. Στο μεταξύ όμως μας πρόλαβε η αντιεξέγερση. Έτσι, βρεθήκαμε στο παρόν τεύχος των *Παιδιών της Γαλαρίας* να ερευνούμε τα χαρακτηριστικά και τις αιτίες αυτής της Αποκάλυψης ή αλλιώς της *Αντιεξέγερσης*, της άλλης όψης της κρίσης αναπαραγωγής των καπιταλιστικών σχέσεων.

Η άνευ προηγουμένου επίθεση στον προλεταριακό πόλο της καπιταλιστικής σχέσης, που εμφανίζεται ως «θεραπεία» στην «κρίση του χρέους», δεν είναι παρά η προσπάθεια του κεφαλαίου και του κράτους του να αποκαταστήσουν τον έλεγχο τους πάνω στην εργατική τάξη και ταυτόχρονα να αναδημιουργήσουν τις συνθήκες για καπιταλιστική ανάπτυξη. Ένα στοίχημα που δεν είναι καθόλου βέβαιο ότι θα το κερδίσουν...

Τον πρώτο καιρό μετά την έναρξη του πειράματος με το τεχνοκρατικό όνομα «Πρόγραμμα Σταθερότητας και Ανάπτυξης», οι αντιδράσεις του προλεταριάτου ήταν ελπιδοφόρες. Ωστόσο, από την άνοιξη του 2010 και έπειτα, η κατάσταση άρχισε να γίνεται όλο και πιο καταθλιπτική. Οι αντιδράσεις των κομματιών της εργατικής τάξης που πλήττονται πιο άμεσα είναι ως επί το πλείστον αποσπασματικές, διαχωρισμένες κι εν τέλει αναποτελεσματικές.

Παράλληλα, οι χρονικά απομακρυσμένες μεταξύ τους γενικές απεργίες, εργολαβία των μεγάλων συνδικαλιστικών οργανώσεων, αφήνουν πίσω τους με επαναλαμβανόμενη ακρίβεια την πικρή γεύση της αδυναμίας να αντιπαρατεθούμε με τα αφεντικά της ζωής μας. Η δυσφορία που κυριαρχεί στους χώρους εργασίας, αποτέλεσμα των μέτρων λιτότητας και της αύξησης του κόστους επιβίωσης, δε βρίσκει εκείνη τη διέξοδο που θα δημιουργούσε καταστάσεις ικανές να ανατρέψουν τις εφαρμοζόμενες εις βάρος μας αλλαγές. Η κυριαρχία του κομματικού συνδικαλισμού και του φόβου της ανεργίας κάνουν καλά τη δουλειά τους.

Από την άλλη, η συνεύρεση στο δρόμο φαίνεται ότι αποτελεί το μοναδικό μέχρι τώρα πεδίο όπου οι προλητάριοι μπορούν να ξεπεράσουν, εν δυνάμει, τους δεκάδες διαχωρισμούς τους. Όμως, αυτή η συνεύρεση είναι προσωρινή και ασυνεχής. Επιπρόσθετα, οι μπάτσοι και οι συνδικαλιστές φροντίζουν να περιορίζουν, να καταστέλλουν και εν τέλει να εξορίζουν τα υποκείμενα από το δρόμο. Μέχρι τώρα,

η δημιουργία προλεταριακών κοινοτήτων αγώνα –ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του Δεκέμβρη– απουσιάζει από τις κινητοποιήσεις. Αντίθετα, επικρατούν οι επαγγελματικές και συντεχνιακές ταυτότητες, οι οποίες είναι περιχαρακωμένες και αγκυλωμένες στα ιδιαίτερα συμφέροντά τους. Γι' αυτό οι κινητοποιήσεις αδυνατούν να εκφράσουν μια ουσιαστική αντίθεση στη συνεχή υποτίμηση και εντατικοποίηση της εργασίας. Μόνο η καινοφανής άρνηση πληρωμής υπηρεσιών που αφορούν στην κυκλοφορία και αναπαραγωγή της εργατικής δύναμης, όπως στις μεταφορές και την υγεία, φέρει δυνητικά ένα πραγματικά επικίνδυνο για τα αφεντικά προλεταριακό περιεχόμενο, παρά τη σοσιαλδημοκρατική ρητορεία περί «κοινωνικών αγαθών» με την οποία την ντύνουν οι πολιτικές οργανώσεις και οι τοπικές ομάδες πολιτών που την προπαγανδίζουν. Γι' αυτό και το κράτος σπεύδει να ποινικοποιήσει εν τη γενέσει τους αυτές τις πρακτικές.

Κι ενώ η κρίση οξύνεται όλο και περισσότερο, όχι μόνο δε βλέπουμε τη γέννηση ριζοσπαστικών πρακτικών, εκτός ελαχίστων εξαιρέσεων, αλλά ερχόμαστε αντιμέτωποι με την ανάδυση συντηρητικών και λαϊκίστικων ιδεών και πρακτικών. Αναμφίβολα, η πρωτοβουλία της προπαγάνδης αυτών των ιδεών ανήκει στο κράτος: η δημιουργία αποδιοπομπαίων τράγων –από τους «τεμπέληδες» του δημόσιου τομέα, τους «ανεύθυνους» απεργούς και τους «τζαμπατζήδες» επιβάτες, μέχρι το κατεξοχήν μαύρο πρόβατο, τη φιγούρα του μετανάστη που το κράτος φροντίζει να διατηρεί σε λαθραία κατάσταση– είναι το σύνηθες όπλο της πολιτικής εξουσίας για να διατηρήσει την κοινωνική νομιμοποίησή της και να δαιμονοποιήσει όσους δεν υπακούν στις επιταγές του κεφαλαίου. Είναι, ωστόσο, ανησυχητικό πόσο εύκολα βρίσκουν απήχηση ακόμα και σε ένα μεγάλο μέρος της εργατικής τάξης που έτσι στρέφει τη συσσωρευμένη του οργή και ενοχή εναντίον των «άλλων» προλετάρων –ταυτόχρονα με την απαίτηση για τιμωρία των πολιτικών που «έκλεψαν το λαό».

Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται η χρήση πατριωτικών συνθημάτων και εθνικών συμβόλων στις κινητοποιήσεις των εργαζομένων. Ο συντηρητισμός αυτός, απότοκο του γενικευμένου αισθήματος ανασφάλειας, σε κάποιες περιπτώσεις προκαλεί ακόμα και τη συσπείρωση εργαζομένων και αφεντικών, ιδιαίτερα στις μικρές επιχειρήσεις. Μπροστά στον εκβιασμό της απόλυσης και τα «δε βγαίνω» του αφεντικού, υπάρχουν άνθρωποι που δέχονται να δουλέψουν άμισθα, εκ περιτροπής, με μειωμένες αποδοχές ή ως «μαύροι», αν τελικά παραμείνουν στη δουλειά.

Ταυτόχρονα, το θέαμα της τρομοκρατίας, που εξαρχής συνοδεύει την εφαρμογή του μνημονίου, ενισχύει τις κραυγές περί «ασφάλειας» και τις εκκλήσεις για καλύτερη αστυνόμευση-περιφρούρηση της ατομικής ιδιοκτησίας και της δημόσιας τάξης.

Στον κοινοβουλευτικό αντίποδα της εφαρμοζόμενης πολιτικής, το μίγμα εθνικισμού-λαϊκισμού κυριαρχεί. Το σταλινικό ΚΚΕ, στον επεξεργασμένο πολιτικό του λόγο, διατηρεί της κρατικιστικές φαντασιώσεις περί σχεδιασμένης «σοσιαλιστικής οικονομίας». Ταυτόχρονα, στον πολιτικό του λόγο που προορίζεται για ευρεία κατανάλωση, η «πλουτοκρατία» είναι ο εχθρός και η δημιουργία «λαϊκών μετώπων» το μέσο πάλης. Την ίδια ώρα, το ΚΚΕ κάνει χρήση όσων

συντάσσονται στις γραμμές των σχημάτων του για να πραγματοποιεί κεντρικά σχεδιασμένες θεαματικές ενέργειες και απόλυτα ελεγχόμενες παρελάσεις.

Η πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ επικεντρώνεται στο συνδυασμό μέτρων (ευρωμόλογα, διαγραφή του «επαχθούς χρέους», προάσπιση των «κοινωνικών αγαθών») που θα πρέπει να πάρει ένα σοσιαλδημοκρατικό κράτος «για να βγάλει τη χώρα από την κρίση» καθώς και στο αν θα ήταν καλύτερο για την εθνική οικονομία να «μείνουμε» ή να «φύγουμε» από την ευρωζώνη.

Όσον αφορά στην επιχειρηματολογία περί «χούντας» ή «κατοχής της χώρας από το ΔΝΤ», ιδιαίτερα προσφιλής στην εξωκοινοβουλευτική αριστερά, η διεκδίκηση μιας «πραγματικής δημοκρατίας» συσκοτίζει το γεγονός ότι «δημοκρατία» ή «χούντα» είναι απλώς εναλλασσόμενες πολιτικές μορφές του κεφαλαίου. Από την άλλη, κάθε ιδέα για «εθνική ανεξαρτησία» προϋποθέτει το κράτος, ως κοινωνική μορφή, και πιο συγκεκριμένα το έθνος-κράτος, ως ιδιαίτερη κοινωνική μορφή, ενάντια σε άλλα έθνη-κράτη που απειλούν να καταλύσουν αυτή την υποτιθέμενη «ανεξαρτησία». Λόγω του αθεράπευτου πατριωτισμού της, η προσέγγιση αυτή υποστασιοποιεί το κράτος, ως κοινωνική μορφή, τη στιγμή που αυτό μπορεί να οριστεί μόνο εντός του παγκόσμιου ανταγωνιστικού συστήματος εθνών-κρατών, το οποίο υλοποιεί την εθνική διαίρεση του παγκόσμιου προλεταριάτου. Εξάλλου, τα εφαρμοζόμενα μέτρα εξυπηρετούν τα συμφέροντα και του ελληνικού κεφαλαίου.

Η χρήση του εθνικισμού και του λαϊκισμού είναι μέρος της *Αντιεξέγερσης* και συνδέεται άμεσα όχι μόνο με το καναλιζάρισμα της προλεταριακής δυσφορίας σε ωφέλιμες για την καπιταλιστική εξουσία πρακτικές, αλλά και με τις αντιεξεγερτικές πολιτικές «κυριλοποίησης» του αστικού τοπίου και διαχείρισης του πληθυσμού. Ειδικά μετά το Δεκέμβρη του 2008, οι διαδικασίες «ανάπλασης» του μητροπολιτικού χώρου επιταχύνθηκαν, ακριβώς επειδή η εξέγερση αντέστρεψε την κυρίαρχη χρήση του χώρου και τον μετασχημάτισε –προσωρινά– από πεδίο ροής του κεφαλαίου σε πεδίο σύγκρουσης με αυτό. Για το κεφάλαιο και το κράτος του είναι αναγκαίο να δημιουργούνται περιβάλλοντα που εξασφαλίζουν την απομόνωση των ανθρώπων και την κυριαρχία του εμπορεύματος. Στο κείμενό μας για τις διαδικασίες «κυριλοποίησης» (gentrification), δείχνουμε την ιστορικότητα αυτής της συγκρουσιακής διαδικασίας: της παραγωγής του χώρου ως όψης της ταξικής πάλης στο πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας. Το κείμενο αυτό αποτελεί κομμάτι ενός βιβλίου, που σύντομα θα δημοσιευτεί από τις εκδόσεις Κόκκινο Νήμα, και αφορά στη σχέση των προλεταριακών κινημάτων και των εξεγέρσεων με τη χρήση και την παραγωγή του αστικού χώρου.

Είναι απογοητευτικό αλλά η κριτική της μισθωτής εργασίας και του εμπορεύματος, η κριτική των αλλοτριωμένων κοινωνικών σχέσεων, ο προλεταριακός διεθνισμός ή η κριτική στο έθνος-κράτος είναι μειοψηφικές ακόμα και μέσα στον αντιεξουσιαστικό «χώρο». Αυτό, κατά τη γνώμη μας, παίρνει διάφορες εκφράσεις. Για παράδειγμα, το πολιτικό αίτημα «30 ώρες εργασία την εβδομάδα – 900 ευρώ το μήνα κατώτατος μισθός», που επινοήθηκε για να αποτελέσει, σύμφωνα με τους εμπνευστές του, τον «πολικό αστέρα» για τον «πάτο» της εργατικής

τάξης, δεν είναι παρά μια **εκστρατεία αυτο-υποτίμησης** της εργατικής δύναμης, τη στιγμή που όλο και μεγαλύτερα κομμάτια της εργατικής τάξης, με πρόσχημα την κρίση, υποβιβάζονται σε αυτήν ακριβώς τη μισθολογική και εργασιακή κατάσταση που οι εμπνευστές του ανωτέρω συνθήματος ορέγονται.

Ένα άλλο παράδειγμα είναι η ανάπτυξη της φρασεολογίας περί «κοινωνικών αγαθών». Λέγεται ότι οι μεταφορές, η περίθαλψη ή η εκπαίδευση «δεν είναι εμπορεύματα αλλά είναι κοινωνικά αγαθά». Κι όμως, το πρόβλημά μας είναι ότι τα παραπάνω και πολλά άλλα (ηλεκτρικό, νερό, τηλέφωνο) δεν είναι και δεν ήταν ποτέ πραγματικά δημόσια και ελεύθερα, αλλά αποτελούσαν και αποτελούν κρατικό ή ιδιωτικό κεφάλαιο. Δεν είναι «κοινωνικά αγαθά», αλλά δαπάνες σχηματισμού κοινωνικού κεφαλαίου που είναι: α) έμμεσα παραγωγικές και β) στοχεύουν στη μείωση του κόστους αναπαραγωγής της εργατικής δύναμης για τον κάθε μεμονωμένο καπιταλιστή. Για εμάς, ο μόνος λόγος που υπάρχει για να πάμε ενάντια στις αυξήσεις των εισιτηρίων, των τιμολογίων των ΔΕΚΟ και την υποβάθμιση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών είναι το ότι αποτελούν μείωση του έμμεσου και άμεσου μισθού μας. Ως **πολιτικό πρόταγμα** δε, η διεκδίκηση των δωρεάν δημόσιων υπηρεσιών δεν αποσκοπεί σε τίποτε άλλο παρά σε μια ανανέωση της σοσιαλδημοκρατικής εκδοχής του καπιταλισμού.

Ένα τρίτο παράδειγμα είναι η μεταστροφή τοπικών εγχειρημάτων από την αρχική αντιεμπορευματική-αντιεξουσιαστική τους κατεύθυνση σε ένα υπό διαμόρφωση πρόγραμμα ανταλλαγής συνεταιριστικών εμπορευμάτων, προώθησης εναλλακτικών κοινωνικών προγραμμάτων για άνεργους, σε μια εποχή που το κοινωνικό κράτος τα περικόπτει, και εναλλακτικής διαχείρισης της μισθωτής εργασίας –εν ολίγοις, σε μια αυτοαξιοποιητική, συνεταιριστική εκδοχή του καπιταλισμού. Το εργάκι των εναλλακτικών κοινωνικών προγραμμάτων θα παιχτεί πολύ στο μέλλον, όσο η κρίση θα οξύνεται, καθώς κάθε πολιτική ιδεολογία θα προσπαθεί να εμφανιστεί πιο φιλόνηθη, «γειωμένη» και αποτελεσματική από την άλλη.

Συνεχίζοντας να πιστεύουμε σταθερά ότι η μόνη πραγματική διέξοδος από την κρίση είναι η κατάργηση της καπιταλιστικής σχέσης, η απαλλαγή μας από τη μισθωτή εργασία και το κράτος και η αποκατάσταση σε ένα ανώτερο επίπεδο της κυριαρχίας του ανθρώπου πάνω στη δραστηριότητά του, δεν μπορούμε παρά να είμαστε (αυτο)κριτικοί με το φορέα αυτού του *ενεργού μετασχηματισμού*: το προλεταριάτο, στην *ιστορικά καθορισμένη* του κίνηση. Γι' αυτό και αναλύουμε τις όψεις αυτής της περίπλοκης και αντιφατικής δυναμικής που είναι η ταξική πάλη, δηλαδή ο τρόπος ύπαρξης της καπιταλιστικής σχέσης. Δεν αρκεί να μιλά κανείς γενικά για την ταξική πάλη αλλά πρέπει να εντοπίζει τα συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, τις μορφές και το περιεχόμενο, τα κοινά στοιχεία και τις διαφορές στους αγώνες που διεξάγει το παγκόσμιο προλεταριάτο σήμερα. Έτσι, αφιερώνουμε ένα μέρος αυτού του τεύχους στους ταξικούς αγώνες του περασμένου φθινοπώρου στη Γαλλία καθώς και στις πρόσφατες εξεγέρσεις στις χώρες του αραβικού κόσμου, υποσχόμενοι να ασχοληθούμε διεξοδικότερα με το τελευταίο αυτό θέμα στο μέλλον.

Μάρτιος 20 11